

- вироблення дослідницьких умінь (поставити мету або прийняти її від вихователя, продумати шлях до її досягнення, реалізувати власний задум, оцінювати набутий результат з позиції мети) [3, с. 4].

Самостійність надає собою якість особистості, що характеризується відповідними проявами: свідомої мотивацією дій, їх обґрунтованістю, несприйнятністю впливу і навіювання, здатністю людини самому побачити об'єктивні основи для вчинків. Пізнавально-дослідницька діяльність обумовлюється як один з видів діяльності, який несе в собі не тільки пізнавальний, а також і творчий характер. Її головними характеристиками є предметність, цілеспрямованість, свідомість, вмотивованість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Головізніна Н.Л. Навчально-дослідницька діяльність як перспективний засіб виховання творчої особистості [Текст] / Н.Л. Головізніна // Додаткова освіта. - 2002. - №8. - С. 6-10.
2. Зимова І.А. Дослідницька робота як специфічний вид людської діяльності [Текст] / І.А. Зимова, Е.А. Шашенкова. - Іжевськ, 2001. - 103 с.
3. Поддьяков М.М. Дослідницька поведінка. Стратегія пізнання, допомоги, протидія, конфлікт [Текст] / М.М. Поддьяков. - М., 2000 с.

Костьо А., студент 4 курсу спеціальності Туризм,
Науковий керівник:
ст. викл. **П'ятка Н. С.**,
Мукачівський державний університет

ЕКОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ

Екологічна компетентність має дуже важливий соціокультурний зміст, який спрямований на соціалізацію студента в умовах наростання вагомості соціально-екологічних факторів. Успішність соціалізації залежить також від реалізації громадянських прав і обов'язків людини, що визначається сформованістю у нього екологічних цінностей та смислів життя, готовності до самообмеження в споживанні благ.

Н. Ромейко визначає екологічну компетентність (фахівця) як складний системний об'єкт, побудований на інтеграції теоретичних знань, практичних умінь у сфері екології і певного набору особистих якостей, що виконує специфічну функцію системи професійної діяльності, обумовлюючи готовність до екологічно адекватної поведінки в ситуаціях морального вибору [1]. Т. Бакіров розглядає екологічну компетентність в якості інтегрального показника сформованості екологічної культури, тобто наявності цілісного погляду на взаємовідносини людини, суспільства і біосфери, системи природно-наукових знань і практичних умінь, потреби, що сформувалася, і звички використати їх в повсякденній та професійній діяльності, включення індивідом екологічної складової в систему його морально-естетичної цінності [1]. Мунасіпова-Мотяш І.А. визначає екологічну компетентність як здатність особистості приймати рішення і діяти так, щоб наносити довіклію якомога меншої шкоди; здатність застосовувати екологічні знання й досвід у професійних і життєвих ситуаціях, керуючись пріоритетністю екологічних цінностей і непрагматичною мотивацією взаємодії з довкіллям на основі усвідомлення особистої причетності до екологічних проблем і відповідальності за екологічні наслідки власної діяльності [2].

Поняття «екологічна компетентність» приймає універсальний, міждисциплінарний, інтегральний і соціокультурний характер. Конструктивність екологічної компетентності представляє інтегративне поєднання здібностей, установок і досвіду творчої діяльності. Їх компонентний взаємозв'язок дозволяє встановлювати екологічні відносини в системі

суспільство-природа-людина. Погоджуємося з вченою О. Пруцаковою, яка концептуально важливим вважає те, що екологічна компетентність - це характеристика, набута в процесі навчання і виховання.

Отже, набуває першорядного значення положення про взаємообумовленість, єдність навчання, виховання і розвитку особистості. Це положення в узагальненому вигляді фіксується наступним чином: психічний розвиток опосередкований, організований і спрямований вихованням й навчанням [3]. Сьогодні в екологічній освіті акцент зміщується з вивчення природи і основ екологічної науки на формування екологічної свідомості. Така ціль екологічної освіти відповідає ідеям концепції сталого розвитку. Її реалізація, насамперед, здійснюється через систему екологічних цінностей, яка є внутрішнім орієнтиром екологічної діяльності. Формування екологічної компетентності відбувається у навчальному процесі й відповідно покликане слугувати провідником екологічної культури у змісті освіти. Практична реалізація формування екологічної компетентності майбутніх фахівців сфери туризму під час професійної підготовки здійснюється шляхом екологізації навчальних дисциплін.

Процес формування екологічної компетентності майбутніх фахівців сфери туризму повинен включати наступні компоненти: формування адекватних екологічних уявлень (система уявлень дозволяє особистості знати, що і як відбувається у світі природи та між людиною та природою, і як варто поводитися з погляду екологічної доцільності; формується властива екологічній особистості включеність до світу природи); формування ставлення до природи (наявність екологічних знань не гарантує екологічно доцільної поведінки особистості, для цього необхідно відповідне ставлення до природи, яке визначає характер взаємодії з природою, його мотивів, готовність вибирати екологічні стратегії поведінки, іншими словами, стимулює діяльність з точки зору екологічної доцільності. Так формується суб'єктивний характер сприйняття природних об'єктів, що властивий екологічній особистості. Головним орієнтиром при вирішенні цього завдання є формування суб'єктної модальності суб'єктивного ставлення до природи; формування системи вмій і навичок (технологій) взаємодії з природою [3].

Отже, специфічне поєднання різних здібностей майбутнього фахівця сфери туризму в професійній діяльності утворює основу професійної поведінки, спрямованої на вирішення екологічних проблем. Згідно з дослідженнями психологів, педагогів, екологів, індивідуальна екологічна відповідальність майбутнього професіонала сфери туризму є показником професійної компетентності, громадянської зрілості особистості. Таким чином, екологічна компетентність є основоположним елементом в успіху екологічної професійної діяльності майбутнього фахівця сфери туризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти / О.В. Овчарук // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід та українські перспективи: (Бібліотека з освітньої політики): Колективна монографія. – Київ: К.І.С, 2004. - С. 6-15.
2. Мунасіпова-Мотяш І.А. Особливості екологічної компетентності та екологічних установок студентів різних спеціальностей [Електронний ресурс]. / Режим доступу: <http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v7/i42/17.pdf>
3. Пруцакова О. Л. Сутність та види екологічної компетентності особистості / О. Л. Пруцакова. - К. : Лаура, 2005. - 392 с

Nataliia Koturbash, student PE-11M

Supervisor:

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor **Larysa Slyvka**

ANTI-ALCOHOL EDUCATION AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

Among the reasons for the use of alcohol by children and young people are family customs and traditions. The fact is that children adopted in the family are perceived as a model and this can lead to a subjective need to follow them [1, p. 58].

Alcohol is also used for the first time «for appetite». Strong drinks «cure». In addition, the child sometimes tastes alcohol out of curiosity. They participate in alcohol consumption on traditional holidays, family celebrations, together with guests, etc. In adolescence, the reasons for alcohol use sound like: «it was inconvenient to lag behind peers», «friends persuaded», «for company», «for the sake of courage», etc. [2, p. 97].

A favorable factor in the alcoholization of minors is «the alcoholic family» itself, in which drunken parents are often lenient with their children and more often fulfill their children's desire to «drink». In addition, the irritability and bad mood of alcoholic parents, which occurs in the absence of alcohol, create in children the illusion that strong drinks are a positive factor that contributes to a «good atmosphere» in the family. Therefore, children perceive the traditions of drunkenness as normal and easily get used to them [1, p. 58].

As for prosperous families, the first acquaintance of children with alcohol takes place here on the initiative of parents. Children are taught to drink alcohol «in moderation». Children of parents who allegedly «culturally» drink alcohol are also at potential risk of becoming addicted to alcohol. A family that consumes alcohol «culturally» also develops a tradition of drinking strong drinks.

It is obvious that the «strong reason» for alcohol consumption is aggressive advertising of beer and other beverages containing alcohol.

In the process of scientific research, a contradiction was revealed. On the one hand, the Law of Ukraine «On Advertising» states that advertising of alcoholic beverages and tobacco products is prohibited on radio and television from 6.00 to 23.00, on the front and last pages of newspapers, on magazine covers, on external and internal surfaces. public transport and metro vehicles, that this type of advertising may not be placed closer than at a distance of 300 meters of direct vision from the territory of preschool educational institutions, secondary schools and other educational institutions [3, p. 1].

On the other hand, even a cursory glance at existing billboards and other promotional products that promote and motivate the consumption of a particular alcoholic beverage shows that they are almost in the constant field of view of children and youth. If we take into account the presence of a large network of supermarkets and small kiosks «from alcohol», it becomes clear that a young man is very difficult to resist the temptation to try something «forbidden» by adults' strong drink. Experiments have shown that if children are invited to play «wedding», «birthday», they copy in the game the external attributes of an adult feast, namely: mimic the clink of glasses, toasts, the swaying of guests, and others. The school should give parents clear guidelines: on no days, in any form, in any doses, do not give children alcoholic beverages; children should know that alcohol is the enemy of health, education, sports, future and human destiny [4, p. 81-82].

Finally, it should be noted that in the scientific literature there are a number of preconditions that cause alcoholism in minors. These include:

- *social* (early onset of adulthood, alcoholic habits of the environment, the negative influence of parents, the influence of antisocial company, etc.);
- *pedagogical* (low level of education, shortcomings of education, insufficient awareness of the harm of alcohol, underdeveloped cultural needs, etc.);
- *psychological* (character acceptance, lack of anti-alcohol attitudes, weak will, etc.);
- *biological* (reduced reactivity of the organism, early onset of alcoholism, hereditary causes, etc.) [5, p.7].

References

1. Sum I. On the issue of anti-alcohol education of junior schoolchildren. Elementary School. 2010. № 7. pp. 58–60.
2. Yagodinsky V. On the dangers of nicotine and alcohol. Moscow, 1986. 97 p.

3. St. 22 of the Law on Advertising dated 03.07.1996 № 270/96-VR.
4. Kharitonova L. Anti-alcohol education of primary school children. Elementary School. 2004. № 4. S. 81–85.
5. Sheremet I. Pedagogical conditions of anti-alcohol education of high school students by means of physical culture: author's ref. dis. Cand. ped. Science. Ternopil, 2006. 20 p

Кравчук А. О., 1 курс магістратури;

Науковий керівник:

к. п. н., доц. **Григоренко В. Є.**

Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Зміни в житті українського суспільства, курс на інтеграцію до Європейського Союзу сприяють демократизації населення, завдяки цьому зростає цінність кожної особистості. Соціум в умовах сучасності переосмислює людські цінності, орієнтири, стратегії людського буття і має на меті зменшити, подолати негативні наслідки дискримінації.

Впровадження Нової української школи інтегрувало в себе й інклюзивне навчання. Інклюзивна освіта стала однією з тих концепцій, яка вимагає зміни усталених поглядів, що встановлювались протягом багатьох років усіма учасниками системи освіти. Упровадження інклюзії в освіті зумовило проблему професійної підготовки вчителя початкової школи до роботи в умовах інклюзивного навчання.

Дослідження даної проблеми можна віднайти у науково-педагогічній спадщині таких науковців: І. Демченко, А. Колупаєвої, З. Шевців, С. Альохіної, Ю. Бойчук, О. Бородіної, О. Гноєвської, Г. Косаревої, І. Хафізулліної. С. Альохіна у своєму аналітичному звіті про результати комплексного дослідження проблем інклюзивної освіти в Україні зазначає:

1. сучасний стан підготовки фахівців і спеціалістів в Україні для роботи в інклюзивному освітньому середовищі не задовольняє суспільних потреб;

2. якість інклюзивної освіти в ЗОШ незважаючи на велетенську працю вчителів та вихователів іноді не витримує критики, оскільки школам бракує фахівців і ставок для них (психологів, дефектологів, логопедів), здебільшого немає асистентів, перевантажені шкільні психологи;

3. існує методологічна та психологічна неготовність педагогічних працівників, класних керівників, учителів, як у початковій школі, так і предметників до викладання дисциплін для дітей, які мають певні обмеження;

4. забезпеченість методичними матеріалами для початкової школи оцінюється на рівні 30%;

5. мотивація вчителів ЗОШ до впровадження інклюзивної освіти низька через невідповідну їхній роботі зарплатню та перевантаження[1, 20]

У Галузевому стандарті вищої освіти (спеціальність «Початкове навчання») бракує вимог щодо інклюзивної компетентності вчителя початкової школи. Робота в умовах інклюзивної освіти значно розширює спектр функцій учителя. Тобто, крім основних (дидактичної, виховної й розвивальної), додаються діагностична (діагностика можливостей та потреб дитини), корекційна (добір і проведення психолого-педагогічних заходів щодо виправлення або послаблення недоліків психофізичного розвитку дітей, їхньої адаптації та соціалізації), інклюзивна (здійснення адаптації і модифікації навчальної програми відповідно до потенційних можливостей дитини з психофізичним порушенням; здатність до навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти; вміння викладати предмети початкової школи дітям з особливими освітніми потребами) та рефлексивна (розроблення критеріїв і показників для оцінювання освітніх досягнень учнів, аналізу ефективності навчально-виховного процесу й

пошуку способів його коригування). Для виконання цих функцій учитель має володіти глибокими знаннями з фахових дисциплін, методики викладання предметів початкової школи, високим рівнем майстерності в галузі навчально-виховної та розвивальної роботи як зі здоровими учнями, так і з особливостями в розвитку. Тобто педагоги повинні отримати не лише загальну професійну, але й специфічну підготовку з інклюзивної та корекційної педагогіки та психології [2].

На основі виявлених протиріч зробимо висновок, що система підготовки вчителів початкової школи до роботи в умовах інклюзивного навчання потребує змін та вдосконалення. Які сприятимуть досягненню певних міжнародних стандартів якості вищої освіти. Дане питання тільки частково розглянуто науковцями та є актуальним для досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альохіна С. Інклюзивна освіта в Україні : здобутки, проблеми та перспективи: резюме аналітичного звіту за результатами комплексного дослідження / С. Альохіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/974948>
2. Джаман Т.В. Проблема підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи в умовах інклюзивної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/11/part_1/27.pdf

ст. викладач **Куленко О. А.**

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Використання ігрових технологій у навчальному процесі закладів загальної середньої освіти є показником якості та ґрунтовності підготовки шкільної молоді до подальшої трудової діяльності. Тому проблема застосування ігрових технологій у навчанні хімії потребує науково-практичного розв'язання.

Філософський аспект гри став предметом дослідження наукових шкіл радянських часів: М. Алексеев; М. Бахтін (діалогізм та полілогізм як процеси комунікації та творчої взаємодії під час гри як особливого виду діяльності людини) чи (гра як особливий вид людської діяльності та комунікації); М. Епштейн (експансія гри у сфері «серйозної» діяльності); М. Каган (гра як прояв суб'єктності індивіда, латентний стан ігрового потенціалу в структурі активності індивіда); Г. Щедровицький (гра як форма організації та метод розвитку колективної розумової діяльності). Даний аспект досліджували французькі вчені Ж. Бодріяра (стадії розвитку гри як знаку), Р. Кайуа (вивчення гри як явища культури з метою оновлення власної культури) [1, 2].

Культурологічні аспекти феномену гри були викладені у працях таких європейських учених: Й. Хейзінга (виникнення культури з гри та її розгортання в грі); Х. Ортега-і-Гассет (гра як соціокультурний пріоритет ХХ ст.); Г. Гессе (зняття життєвих суперечностей у сфері вільної ігрової діяльності); О. Фінк (ігровий генезис культури, гра як будинок фантазії, свобода і фантазія в грі, гра як найважливіший спосіб реалізації діяльності людини) [1, 2].

У науковій психологічній літературі представлені різні напрями теоретичних і емпіричних досліджень гри на різних вікових етапах розвитку особистості в якості: гігієни розуму (Г. Спенсер); виду транзакцій, що мають у собі приховану мету (Е. Берн). Психологічні дослідження вчених спирались на концепції про: історичне виникнення гри (Є. Аркін); гру як вид діяльності людини, де вона реалізує свій потенціал, як природний, так і накопичений в процесі життя (Б. Ананьєв); «зону найближчого розвитку», в якій гра виступала її джерелом, а відношення гри до розвитку порівнювалось з відношенням

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>